

İmam-ı Azam Ebu Hanife'nin Yöntemi Üzerine

On the Method of The Biggest İmam Abu Hanifa

DOI: <http://dx.doi.org/10.17540/hy.v12i24.473>

Hamdi Onay

Özet

Dini inanç, ilahi vahye dayanır. Akıl ise vahiy yoluyla nakledilen bilgiyi anlama ve pratiğe tatbik etme aracıdır. Akla dayalı olarak vahiy anlama ve pratik hayata tatbik etme konusu, farklı düşünce ekolleri ve mezheplerin doğmasına neden olmuştur. Hanefi mezhebinin kurucusu Ebu Hanife, Kur'an ve Sünnette hakkında kesin ve net bir hüküm bulunmayan bir meselede özgün bir karar verme yöntemi geliştirmiştir. "İstihsan" adını verdiği bu yöntemin kullanılabilmesi için, söz konusu mesele hakkında Müslümanların çoğunluğunun ittifakına dayalı bir kararın (icma) da bulunmaması gerekir. Kıyas, hakkında hüküm bulunmayan bir meseleyi, hakkında hüküm bulunan bir meseleye mukayese ederek onu karara bağlamaktır. Fakat Kıyas, soyut çıkarım kurallarına göre çalıştığı için her zaman insanlar lehine "en yüksek iyiyi" içine alan bir karar olmayabilir. Bu nedenle İstihsan, Kıyas yöntemiyle üstesinden gelinemeyen zorluğu gidererek en yüksek iyiyi içine alan bir karar olma iddiasındadır. Dolayısıyla İstihsan ise, akla dayalı çıkarım kurallarının ötesinde kalan "insani durumları" ön plana çıkaran bir "her şey dâhil" yaklaşımıdır. Bu "her şey dâhil" yaklaşımı, bir meseleyi karara bağlarken adalet ve hakkaniyeti en üst düzeyde gözetmek için, dönemin şartlarını, kişinin gelişmişlik seviyesi, toplumun içinde bulunduğu siyasi, sosyal ve ekonomik durumları vs. hesaba katan insan odaklı bir yaklaşımdır. Bu çalışmada, Ebu Hanife'nin "istihsan" adı verilen bu özel sorun çözme yöntemi ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler

İstihsan, yöntem, karar verme, din, vahiy

Abstract

Religious faith is based on divine revelation. Reason is the means to understand and put the knowledge transmitted through revelation into practice. Understanding of the revelation based on reason and applying it to the practical life has led to the emergence of different schools of thought and sects. Abu Hanifa, the founder of the Hanafi school, developed an original decision-making method regarding the matters about which there were no clear provision in the Qur'an and Sunnah. In order to use this method, which is called "Amendment" (istihsan), there should not be a consensus decision (İcma) previously taken by the majority of Muslims. Comparison is a method of reaching a conclusion by comparing a matter which has no previous judgment on it to a matter which has a previous judgement on it. But while Comparison works according to the rules of abstract inference, it may not always be a decision that embraces the highest good in favor of people. For this reason, Amendment (istihsan) method claims to be a final decision-making process that includes the highest good by eliminating the difficulty which cannot be overcome by the Comparative method. Hence, Amendment method is an all-inclusive approach that emphasizes "humane situations" that lie beyond the rules of inference. This "all-inclusive" approach takes the conditions of time, the subjective situation of the individual, the social, political and economic situations in which the society is involved into account while deciding on a matter. This is because it is a people-oriented approach that aims to maximize justice and equity while deciding on a matter. In this study, this special problem-solving method of Abu Hanifa will be discussed.

Keywords

Amendment, method, decision-making, religion, revelation

References

Aliyyü'l-Kari, Ebü'l-Hasen Nûrüddîn Alî b. Sultân Muhammed. Fıkh-ı Ekber Şerhi. Trc. Yunus Vehbi Yavuz. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1979.

Altıntaş, Ramazan. "Ebû Hanîfe'nin (ö. 150/767) Akıl-Vahiy Anlayışı". Kelâm Araştırmaları Dergisi 2/1 (2004): 3-22.

Apaydın, H. Yunus. "İstihsan'ın Mahiyeti ve İşlevi". İslami İlimlerde Metodoloji/Usul Meselesi II. 126-131. İstanbul: Tartışmalı İlmî İhtisas Toplantıları II, 2009.

Bağdadi, Hatib Ebû Bekir Ahmed b. Ali. Tarihu Bağdad (Tarihu Medineti's-Selâm). Thk. Beşâr Avvâd Ma'rûf. Beyrut: Daru'l-Garbi'l-İslami, 2001.

Bardakoğlu, Ali. Ebu Hanife. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1994.

[Tam metne ulaşmak ve tüm referansları görmek için tıklayın.](#)